

Mūzeja gariņš stāsta

26. Stūra mājas noslēpumi

Uz Stūra māju dodos nelabprāt. Tur tik daudz sastapšanos ar čekistu un viņu upuru gariem. Tā nav laba gaisotne, kas šeit valda jau kopš 1940. gada, kad Čeka tur iekārtoja cietumu un veica tur savus noziedzīgos darbus pret latviešiem, kuŗi mīlēja savu valsti.

Bet domāju, ka 6. jūlijā jābūt klāt, jo tad pieminēja Čekas upurus, kuŗus 1941. gada jūnija beigās nošāva Centrālcietumā un vēlāk apbedīja Balto krustu nodalījumā Meža kapos. Īstenībā jau pieminēja visus, arī tos, kuŗus nošāva Stūra mājā. Mani aizkustināja Mūzeja vēsturnieces Ineses Dreimanis stāstījums par bojā gājušajiem. Viņa atklājusi daudz, kas agrāk nebija līdz galam izpētīts. Mūzeja izstādē “Par mums vēl ilgi zeme skums” ir pieminēti visi toreiz 99 Čekas noslepkavotie. Tagad tie vairs nav anonīmi upuri, bet cilvēki ar saviem īsajiem dzīves stāstiem un gandrīz visi ar sejām.

Ja nu reiz Stūra mājā, iegāju apskatīties, kas notiek tur. Apmeklētāji nāk. Tūkstošiem. Šoziem esot gan paredzēts Stūra mājas izstādi slēgt, lai veiktu uzlabojumus. Galu galā, kad izstādi atklāja 2014. gadā, tā bija domāta tikai vienai vasarai. Bet Mūzejā jau top plāni, ko un darīt tālāk, lai taptu pastāvīga ekspozīcija, kad ēku savedīs kārtībā. Neesot jābaidās, ka remontēšot cietumu un pirmā stāva telpas. Tās ir aizsargātas kā vēsturiska notikuma vieta. Paliks arī mazais pastaigas laukums kā būris, no kuŗa palaikam sadzirdēti Ģertrūdes baznīcas zvani.

Īstenībā jau Mūzeja darbinieki kopā ar speciālistiem daudz ko izpētījuši, lai izzinātu un saglabātu visu, kas saglabājams. Atraduši par vēl neizpētītas telpas pagrabā. Vienā bijusi telefona centrāle. Jā, jā, tunelis zem Stabu ielas tiešām esot, kā reizēm minēts. Ir jau zināms, ka čekisti ēkā nenāca pa durvīm uz stūra. Tur ienāca tie, kas bija izsaukti, un tie, kas gribēja iemest zīmītes ar denunciacijām. Čekistiem bija citas, slepenas ieejas un cita, slepena dzīve.

Bet es eju iekšā pa stūra durvīm, izeju gaitēņu labirintam, esmu izstāžu zālē. Tur viss kā uz delnas. Tur stāsts par skaisto 1912. gadā atvērto Tetera namu, ko uzcēla arhitekts Aleksandrs Vanags kā īres namu ar veikaliem un kuŗu nošāva latviešu čekisti 1919. gadā. Es stāvu veikalā, nē, es stāvu Čekas ēdnīcā un lasu, ka Čeka bija Komunistiskās partijas šķēps un vairogs. Man liekas, to reizēm aizmirst. Runā par Čekas maisiem un briesmu darbiem, bet aiz tiem stāvēja Partija. Un es lasu, kā Čeka darbojās. Darbojās Partijas vārdā.

Un nošāva cilvēkus. Kur bija šautuve? Liekas tur, kur Čekas kantīne. Bet lai būtu pavisam droši, Mūzeja ļaudis ar speciālistiem noplēsa apšuvumu un zem tā atklāja dēļu sienu, kāda tā bija 1941. gadā. Dēļu sienā ložu atstātie caurumi. Aiz sienas lejā – lodes. Tagad nu Mūzejā ir čaulītes, kuŗas savāca Nacionālās sardzes skolēni skolotāja Jūlija Brača vadībā vācu okupācijas laikā, un lodes. Bet starp katru čaulīti, šāviena rētu un lodi – cilvēks, kuŗa vairs

nav. Arī man baisi, jo kā spoks aiz čaulītes cilvēks, kas šāva. Partijas vārdā. Arī viņa vārds tagad zināms. Šo baiso vietu nekad nedrīkst aizmirst.

**Čekas māju var apmeklēt virtuāli: <http://sturamaja.lv/tourLV/stura-maja.html>.
Starplaikā sākušies Mūzeja Nākotnes darba būvdarbi, un tikai līdz septembrim saņemtos ziedojumus varēs ievietot kapsulā, ko guldīs pamatakmenī.**

Latvijā. "Latvijas Okupācijas muzeja biedrība", Reģ. nr. 40008018848, AS "SEB banka", SWIFT: UNLALV2X, Konta Nr.: LV67UNLA0002400700517

ASV. Čeki rakstāmi OMFA (ja vajag, ar ziedojuma mērķa norādi) un sūtāmi Ilzeel I'lidz septembrim var Resnis, 10930 Nollwood Drive, Chardon, OH 44024. Ziedotāji saņem kvītis nodokļu atlaidēm.

Kanādā. Čeki rakstāmi LRDF (Latvian Relief and Development Fund) ar atzīmi "Okupācijas mūsejam" (ja vajag, arī ar mērķa norādi) un sūtāmi: Dagnija Staško, 16 Elterwater Ave, Nepean, ON K2H5J2. Ziedotāji saņem kvītis nodokļu atlaidēm.

Australijā. Čeki rakstāmi (pievienojot mērķa norādi) un sūtāmi mūseja pārstāvei: Ināra Graudiņa, 141 Darley Road, Randwick, NSW 2031.

Lielbritānijā. Čeki rakstāmi (ja vajag, ar mērķa norādi) un sūtāmi mūseja pārstāvei: Inese A. Smith, 36 Fairmount Drive, Loughborough, LE11 3JR vai (ar mērķa norādi) "Latvian Educational Foundation", Catthorpe Manor, Catthorpe, Leicestershire LE17 6DF.

Ar ziedojumu nodrošināts publicitātes projekts